

AS

OSCE
Mission in Kosovo

A s s e m b l y S u p p o r t I n i t i a t i v e

Newsletter

Mart 2003, Sayı 05

- Sn. Nafiye Gaş, Meclis Başkanlığında ilk kadın
- Dr. Alush Gashi, uluslararası topluluğu ile daha iyi işbirliği gerekli
- "Geri Dönüş" Koalisyonu Mecliste daha aktif oluyor
- Meclise yönelik destek girişimleri sürüyor

KOSOVA MECLİS BAŞKANLIĞINDA İLK KADIN

Sn. Nafye Gaş Meclisin genç üyelerinden biridir ve Ocak 2003 tarihinden itibaren Meclis Başkanlık Divanında Diğer Topluluklar Grubunun temsilciliğini yapmaktadır. Kendisi Kosova Demokratik Türk Partisi (KDTP) Gilan Şubesi Başkanıdır. İktisat üzerine eğitim görmüştür, İngilizce, Arnavutça, Sırpça ve Türkçe dillerini akıcı bir şekilde konuşmaktadır. "Birçok seçkin Türk siyasetçisinin olduğu gibi, Akrep burcuyum", diye ileri sürüyor, tebessüm eşliğinde.

Röportaj David Buerstedde ve Lydia Lecheva tarafından hazırlanmıştır.

Meclis Başkanlığında tek kadın olmak nasıl bir duygu?

Meclis Başkanı Sn. Nexhat Daci ve tüm Başkanlık üyeleri beni çok iyi karşıladı. Meslektaşlarının büyük bir kısmı erkeklerden oluşmaktadır. Aslında, arkadaşlarının çoğu erkektir, şöyle ki onlara alışkınım ve onlarla çalışırken kendimi rahat hissetmekteyim. Göz önünde bulundurulmalıdır ki, rağmen, bu benim Başkanlıktaki birinci yılımdır (Sırp-olmayan azınlıklar Başkanlık Divanında dönüştürümlü olarak temsilcilik yapmaktadırlar). Buradaki diğer tüm meslektaşlarının ardında şimdiden bir yıllık tecrübeleri bulunmaktadır. Ancak ben kendime güveniyorum, çünkü hem Türk, Boşnak, Goralı, Aşkale ve Rom parlamenterlerinin çıkarları, hem de tüm kadın parlamenterler yanı sıra, genç neslin çıkarlarının ardında durmaktayım.

Fakat bu aynı zamanda benim tüm bu grupların çıkarlarını savunabilmek için çok daha yoğun bir şekilde çalışmam gerektiği anlamına gelmektedir.

Siz ve diğer kadınları Meclise getiren Merkezi Seçim Komisyonu (CEC) Cinsiyet Kuralı hakkında düşünceleriniz nelerdir?

CEC Kosova Meclisi için her üç adaydan birinin kadın olması mecburiyeti kuralını getirmekle iyi yaptı. Bu kuralın Belediye Seçimleri için de geçerli sayılması çok iyi oldu. Ben bu düzenlemenin gelecekte Kosova enstitüleri için değişikliğe uğramayacağını ümit ediyorum. Bu benim için zor değildi, çünkü benim ardımda gençlere ve özellikle kadınlara öncelik tanıyan KDTP desteği vardı. Dahası, söz konusu cinsiyet kuralının Kosova hükümetine doğru kendi yolunu bulacağından ümitliyim.

Bir kıyaslama yaparsak, Mecliste çok sayıda zeki ve tecrübeli kadın bulunmaktadır, fakat onların hiç biri bakan olarak tayin edilmedi. Ancak bu onların ait oldukları siyasi partilerinin sorunudur, diyebilirim. Bununla birlikte, kadınların sorumluluk alanlarında daha iyi tanıtılması gerektiği kanısındayım. Kadınlar siyasetin içinde olmalıdır ve onlar doğru kararlar vermek konusunda çok yeteneklidirler.

Kendiniz hakkında nasıl karar verdiniz?

Ait olduğum siyasi parti benim siyasetin içine girebilecek durumda olduğumu gördü. Bunun gerçekleşebileceğini hiçbir zaman düşünmemiştim, fakat her zaman siyasi açıdan düşünürdüm. Olaylara bakışım bu doğrultuda ilerlemektedir. Örneğin, sivil kayıtlar sırasında, isminin Türkçe yazılmadığını gördüm.

Azınlık topluluğu mensubu olarak sahip olduğum hakları biliyordum ve siyasetçi olmadan dahi onlara sahip çıkardım. Bir siyasetçi şunları iyi bilmelidir: dinlemeyi, işbirliği yapmayı ve bu şekilde kendi topluluğuna ve tüm Kosova halkına faydalı olmayı, çünkü kimin kendine saygısı varsa, hiç şüphesiz, diğerlerine de saygısı olacaktır.

Kadın hakları sürecinin gelişmesini nasıl teşvik edebilirsiniz?

Meclisin Kadınlar Kurulu üyesiyim ve kadınların kamu ve siyasi hayata daha etkin bir şekilde katılımını teşvik etmek için elimden geleni yapmaya hazırım. Tabi ki, ben ayrıca onlar için iyi bir örnek oluşturmaya çalışmalıyım. Meclis Başkanlığı üyesi olarak, kadınları ilgilendiren konuları daha üst düzey parlamenter aşamalarda ileri

sürebilecek konumdayım. Vâatlerde bulunmayı sevmem, ancak kapılarının her zaman meclisteki tüm kadınlar için açık olduğunu söyleyebilirim. Görüşülmesi için ileri sürebileceğim temel konulardan biri daha fazla kadının eğitimi ile ilgilidir, özellikle kırsal alanlarda. Toplumumuz 21.yılda Kosovada eğitimsiz kadının olmasını kendine izin vermemelidir. Ondan sonra biz kadınları ilgilendiren diğer sosyal sorunları nasıl çözüme kavuşturabiliriz konusunda önerilerde bulunabiliriz: bunları burada sıralamaya çalışmayacağım bile

Mecliste yer alan "Diğer Topluluklar" grubu, değişik etnik gruplarına mensup farklı siyasi partilerden oluşan ve Meclis içerisindeki statülerini geliştirmek üzere işbirliği içerisinde bulunan parlamenterler grubudur. Grubu nasıl koordine ediyorsunuz?

AGİT'in desteğiyle "Diğer Topluluklar"ı tüm azınlık çıkarları karşısında daha iyi bir şekilde birlikte hareket etmelerini sağlamak için Avrupa Parlamentosu deneyimleri üzerine tesis edilmiş Geçici Teknik Grubu olarak yapılandırmaya çalışıyoruz. Ayrıca, biz düzenli bir şekilde bir araya gelmeye çalışıyoruz, genelde meclis oturumunun gerçekleştiği

gün görüşüyoruz. Ocak ayında Başkanlık olduğum zaman "Diğer Topluluklar"ın halen kendine ait bir ofisi yoktu ve ben derhal bir ofis talebinde buldum. Şimdi bu doğrultuda hazırlıklar sürmektedir ve en kısa zamanda "Diğer Topluluklar"ın bir araya gelebileceği, kendimize ait bir yerimiz olacaktır. İşte o zaman

koordinasyon daha kolay sağlanacaktır.

Ait olduğunuz parti, Kosova Demokratik Türk Partisi, 2002 yılı Belediye Seçimleri sırasında gayet başarılıydı. Sizin partiden meslektaşlarınız şimdi Prizren'de Belediye Yönetiminde yer almaktalar. Diğer çoğunluk-olmayan topluluklar sizin

partinizden neler öğrenebilirler?

Kendilerini daha etkin biçimde organize etmeyi. Bunu gerçekleştirmek çaba ve yoğun bir çalışmayı gerektirmektedir, yegâne yol budur. Parti içerisinde iyi koordinasyon, ilgisizliğin üstesinden gelebilme yeteneğine ve cesarete sahip olmak, endişeleri dile getirmek ve kaçınılmaz olumlu değişiklikler üzerine dolaylı önerilerde bulunmak gerekmektedir. Bu yine seçmenlerinize olayların iyiye doğru gelişebileceğini göstermek için tek yoldur. Bununla birlikte, daha küçük partilere özel bir cesaret verilmelidir. Evet, son seçimlerde KDTP çok başarılıydı, ancak medyaya erişimimiz daha elverişli olsaydı daha başarılı olurduk.

Sizce bugün Kosova'da azınlık topluluklarının yüzleştiği en büyük dürtüler nelerdir?

Azınlık toplulukları Kosova için ancak bir zenginlik sağlayabilirler. Benim ait olduğum parti, örnek olarak, Türkiye ile işbirliği için güçlü bir bağlantı teşkil edebilir, ki bugün Kosova'nın buna eskiye nazaran daha çok ihtiyacı vardır. En büyük dürtü daha iyi bir gelecek yönünde optimizmi oluşturmaktır. Çok şey ekonomik duruma da bağlıdır. Bir iktisatçı olarak, her zaman, Kosova ekono-

misini nasıl geliştirebiliriz ve tüm topluluklara nasıl iş imkanları yaratabiliriz doğrultusunda düşünürüm. Düzgün çalışan bir ekonomisi olmadan Kosova hiçbir şey başaramamıştır. Biz şu anda yatırımların yapılması için Kosova'ya daha ilgi çekici yapmak doğrultusunda birçok yasa tasarıları üzerinde çalışmaktayız.

Siz şu anda Kosova Meclisinde tanıtılan Türk, Boşnak, Gorali, Aşkale ve Rom toplulukları için en önemli siyasi figürü oluşturmaktasınız. Onlar için neler yapmayı planlıyorsunuz?

En iyisini, çıkarılmıza cevap veren şeyleri. Mecliste yer alan tüm siyasi partiler ile işbirliği içerisinde bulunmak temel konulardan birini oluşturmaktadır. Bunu gerçekleştirmenin benim için zor olmayacağına inanıyorum, çünkü ait olduğum siyasi parti, yani KDTP, her zaman hoşgörülü davranmıştır. Biz, Türk halkı, kavgalardan hoşlanmayız. Bazen bir adım gerilemeyi, fakat iyi olanı benimsemeyi tercih ederiz

Sn. Gaş, değerli vaktinizden bize zaman ayırdığınız için sizlere teşekkür ediyoruz ve Meclisteki çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

MECLİSTEKİ EN SON GELİŞMELER

Franklin De Vrieze

KOSOVA ENSTİTÜLERİNE DAHA FAZLA YETKİNİN AKTARILMASI

GSÖT, 20 Ocak 2003 tarihinde, televizyonda yayınlanan konuşmasıyla Kosova halkına hitap etti. Yaptığı konuşmada ekonomi, suç olayları ve etnik çeşitlilik konularını 2003 yılı içerisinde Kosova ve UNMIK açısından ana başlıklar olarak tanımladı. UNMIK'in mevcut parametreler içerisinde yetkililerinin daha büyük bir bölümünü aktarmak konusundaki istekliliğini tekrarladı, ancak devir-teslim uygulamasının, Geçici Kurumların performansı ve taahhütlerine bağlı olacağını belirtti. GSÖT, dış ilişkiler, örgütlü suçlara karşı savaşım, güvenlik ve azınlık haklarının aktarılmayacağını açıklığa kavuşturdu ve Kosova'nın nihai statüsünün çözüme kavuşturulması için zamanın geleceğini, fakat bunun 2003 yılı içerisinde gerçekleşmeyeceğini söyledi. Belgrad ile ilişkiler hakkında konuşurken, işbirliği ve diyalogun memnuniyetle karşılandığını ve sonuçlar ürettiğini, ancak mudahaleye göz yumulmayacağını vurguladı. GSÖT'nin yaptığı

konuşmasının ardından, Kosova Meclis Başkanı Prof. Nexhat Daci, GSÖT'nin çalışmalarından hoşnut olmadığını dile getirdi. Prof. Daci Kosova kuruluşlarının UNMIK'e karşı daha az hoşgörülü ve itaatkâr olacağını ve 2003 yılının Kosova'nın iyiliği veya kötülüğü açısından bir dönüm noktası olacağını belirtti. Yerel ve uluslararası liderler arasındaki sürtüşmeleri engellemek üzere, GSÖT Kosova Arnavut siyasi partilerinin üç temel yöneticisi ile ayrı ayrı görüşmelerde bulundu. 27 Ocak 2003 tarihinde Prof. Daci şunları vurguladı: "Bu yıl daha fazla işbirliği yapmalıyız. Yerel kuruluşlar ve UNMIK gerilimi azaltmak ve Kosova vatandaşlarının geleceği için bir vizyon oluşturmak konusunda birlikte çalışmalıdırlar." Bu arada, GSÖT, geçici kurumlardan, yetki aktarımının bugünkü durumu konusunda, kendi fikirlerini yazmalarını istedi. UNMIK ayrıca yılın sonuna kadar hangi yetkilerin yasal bir şekilde Kosova hakına aktarılacağını araştırmaktadır.

YASALARIN İLÂN EDİLMESİ ÜZERİNE ANLAŞMA

GSÖT'nin Yüksek Eğitim, Dış Ticaret ve Telekomünikasyon Yasalarını (bakınız, MDG Bülteni'nin bir önceki sayısı - sayfa 5) yururluge koymayı reddetmesini takiben, 13 Şubat 2003 tarihinde Prof. Daci, GSÖT'ne, Meclis tarafından onaylanan yasaların UNMIK'ce de onaylanmasına ilişkin sorunların üstesinden gelmeyi amaçlayan dört ayrı öneri içeren bir mektup gönderdi.

++ İlk olarak, UNMIK Hukuk Danışmanlığı Burosu, yasa tasarılarının Anayasal Çerçeve ile olası celiskiye duşeceği durumlarda, uyarılarını, Meclise teslim etmeden önce, tasarılarına eklemelidir.

++ İkincisi, UNMIK Hukuk Burosu, geri çevrilen yasalar hakkında açıklamalarda bulunmalı, onaylanan yasaların Anayasa Çerçevesi ile neden çeliştiği ve onların ne şekilde düzeltilmesi gerektiği üzerine ayrıntılı açıklamalarda bulunmalıdır.

++ Üçüncüsü, önerilen yasaların onay süreci ile ilgili değişiklikler hükümet tarafından dile getirilmiştir, bunlar yürüt-

menin bilgilendirilmediği veya önceden danışılmadan yasalara eklenen değişikliklere iliskindir. Meclis Başkanlığı, Meclis ve hükümet arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla, prozedüre iliskin olarak, Meclis'in daha sonraki birlesimlerinde uygulanmak üzere bazı yonergeler kabul etmistir. Bakanların, Meclis komisyonlarının önerdiği yasa önerileri üzerine yapılan görüşmelere katılmaları beklenmektedir. Yasaya bazı yeni maddelerin eklenmesini talep eden milletvekilleri, onları komisyona teslim etmelidir, ki bunlar bakana geri gönderilebilsin. Hükümet kendi görüşlerini ileri sürmeleri için komisyonları çağıracaktır, ki bu konuşmalar kaydedilecektir; yasanın Meclisteki ikinci okunuşu sırasında yönetici bakan ve ilgili komisyon ile danışacaktır.

++ Dördüncüsü, GSÖT'nin onaylamayı reddettiği ve Meclise geri gönderdiği yasalara iliskindir. Anayasal Çerçeveye göre, yasanın üçüncü okunuşu olmamalıdır. Bu yuzden, GSÖT'ne, ilgili komisyonlar için çalışma gruplarının oluşturulması önerilmiştir, ki bu

çalışma grupları ilgili bakanlar ve UNMIK hukuk bürosu temsilcilerini de icerecektir. Çalışma grubu Anayasal Çerçeve ile uyumsuzlukları ele alacak ve fikir birliği sağlanmasıyla, yeni metin önerileri üzerinde anlaşmaya varacaktır, ki bunlar sonra Meclis'in karşısına yeni yasa önerileri olarak gelecektir.

GSÖT, Prof. Daci'nin ileri sürdüğü dört öneriyi destekledi. Çalışma grubunun en yakın zamanda ise başlaması beklenmektedir.

"GERİ DÖNÜŞ"

KOALİSYONU MECLİSE DÖNÜYOR

Mecliste yer alan "Geri Dönüş" Koalisyonu (KP) genel başkanı Sn. Rada Trajkoviç 30 Aralık 2002 tarihinde, KP Meclis grubu başkanlığından istifa etti. Yerine Prof. Dragiša Krstoviç geçti. Sayın Krstovic hukucu ve Leposaviç'ten eski bir savcı olan, Zoran Djinjic Başkanlığındaki Sırp Demokratik Partisi üyesi. (bu sayıda yer alan Sn. Krstovic ile yapılan repörtaja bakınız). Üç ay süren boykot döneminin ardından, KP Şubat ayı ortalarında yeniden Meclis oturumlarına katıldı. Meclis Başkanı Sn. Daci, KP Meclis üyelerini "sıcak bir şekilde karşıladı." Prof. Krstoviç "KP'nin aldığı bu zor karar" hakkında açıklamada bulundu ve "Mecliste daha hoşgörülü bir ortamın" sağlanmasını talep etti.

BAĞIMSIZLIK BEYANNAMESİ HAKKINDA DÖRT PARLAMENTER GRUBUN ORTAK SÖZLEŞMESİ

4 Şubat 2003 tarihinde, Belgrad Federal Meclisi "Sırbistan ve Karadağ" diye adlandırılan yeni bir devleti yapılandıran Anayasal Sözleşmeyi ilan etti. Söz konusu anayasal sözleşmenin giriş bölümünde Kosova'dan bahsedildiği için, Kosova Meclis üyelerinden oluşan bir grup, Meclis Tuzugune, Kosova'nın bağımsızlığı için bildiri kabul edilmesini de dahil etmek üzere imza toplamaya koyuldu. AAK parlamenter grup başkanı Sn. Bujar Dugolli, 42 Meclis üyesinin girişime destek verdiğini ilan etti. Kosova Sırp temsilcileri bağımsızlık hareketini şiddetle kınadı. LDK ve PDK liderlerinin, "bağımsızlığın ilan edilmesi için zaman doğru mudur" konusunda görüşmelerde bulunduğu sıralarda, Meclis'in yetkileri dışında olması nedeniyle, GSÖT, AB ve ABD bu girişime karşı çıktı.

13 Şubat 2003 tarihinde Kosova Meclisi tüm üyelerin hazır bulunduğu oturumda toplandı. Bağımsızlık beyannamesinin resmi bir şekilde gündeme konulmaması ile birlikte, Başkanlık Divanı üyesi dört siyasi grubun [Kosova Demokratik Birliği (LDK), Kosova Demokratik Partisi (PDK), Kosova'nın Geleceği için İttifak (AAK) ve Diğer Topluluklar (Sırp-olmayan diğer topluluklar)] liderleri tarafından hazırlanan ortak bildiri

okundu. Bildiride, liderler, bağımsızlık beyannamesinin onaylanması doğrultusundaki girişimi desteklediklerini ifade ettiler ve beyannameyi gözden geçirip ileriki oturumlarda onay için gündeme getirme konusunda anlaşılabilir. Önerilen bağımsızlık beyannamesi hakkında daha fazla konuşulmadı. Meclis yasa tasarılarını ele almaya devam etti.

PKD MECLİS GRUBU BAŞKANI HAGUE MAHKEMESİ TARAFINDAN SUÇLANDI

Kosova Kurtuluş Ordusu (KLA/UCK)'nin dört eski üyesi hakkında, 1998 yılı Mayıs ile Temmuz ayları içerisinde Kosova bölgesinde işledikleri ileri sürülen savaş suçları nedeniyle Uluslararası Suç Mahkemesi tarafından iddianame hazırlandı. Suçlanarlardan üçü, 17 Şubat tarihinde KFOR tarafından gözaltına alındı. Dördüncüsü, Fatmir Limaj, kendisinin suçlandığını öğrendiği sırada Slovenya'da bulunmaktaydı ve vatandaşlara güvenliği tehdit etmemeleri ve protestolardan kaçınmaları çağrısında bulunarak, kendi isteğiyle teslim olmaya hazır olduğunu bildirdi. Sn. Limaj Kosova Meclis üyesi ve Kosova Demokratik Partisi (PDK) Meclis grubu lideridir.

Bu dört kişi, iddiaya göre, henüz KKO'ya hizmet ederken Glogovçada bulunan Lapušnik cezaevinde savaş suçları işlemekle suçlanmıştır. Sn. Fatmir Limaj o sırada KKO

komutanıydı ve iddiaya göre Lapušnik cezaevi operasyonundan sorumluydu. İddianamede, her dört sanığın 1998 yılı içerisinde tutuklama, kötü muamele ve Sırp ve Arnavut sivillerinin öldürülmesi olaylarında yer aldıkları veya buna yardımcı olmakla suçlandıkları belirtilmiştir. Bu olaylar Kosova bölgesinde, Kosova Arnavutlarına karşı gerçekleşen ilk tutuklamalardır. PDK Meclis grubu liderinin tutuklanması, 20 Şubat 2003 tarihinde olagan Meclis oturumunun iptal edilmesine yol açtı. GSÖT Steiner, Kosova kuruluşlarının Mahkeme yasal prosedürlerine saygılı olmaları üzerine, bu tutumun tüm bölge için örnek teşkil etmesi gerektiğini söyledi.

2003 YILI OCAK VE ŞUBAT AYLARINDA GERÇEKLEŞEN YASAMA SÜRECİ

2003 yılının ilk iki ayı içerisinde Meclis, birinci okunuşu tamamlanan üç ayrı yasayı onayladı: Çevre Koruması Yasası (Bültende yer alan yazıya bakınız), Ormanlar Yasası ve Kamu Maliyesi Yönetimi Yasası. Aynı süre içerisinde Meclis, öncelikle (birinci okunuşundan sonra) Tohumlar Yasası ve Borçların Tasfiyesi ve İflas Yasasını da onayladı.

"DİĞER TOPLULUKLAR"IN MECLİSTEKİ YENİ LİDERLİĞİ

Mecliste yer alan "Diğer topluluklar" grubunun üyeleri,

20 Şubat 2003 tarihinde yeni grup liderlerini seçtiler. Türk, Boşnak, Gorali, Aşkali ve Rom parlamenterler, önder olarak Sn. Faik Marolli'yi (PDASH-K'den Aşkali) ve onun yardımcı olarak Sn. Sadik İdrizi'yi (VATAN'dan Boşnak) atadı. Sırp-olmayan parlamenterler arasında, her birinin birer yıl olmak üzere dönüşümlü olarak liderlik yapmaları konusunda anlaşma sağlanmış bulunuyor. Bu sene, grubu yönetme sırası Rom/Aşkali grubuna aittir. Rom temsilcisi (PREBK) Sn. Zylfi Merxha, yönetici olarak seçilmediği için gruptan ayrılacağını ve gelecekte tek başına hareket edeceğini duyurdu. "Diğer topluluklar" şimdi 9 üyeden oluşmaktadır.

Meclis Başkanı Prof. Daci (LDK) ve başkanlık üyesi Sn. Hydajet Hyseni (PDK), PDK parlamenter grup başkanı Sn. Fatmir Limaj'ın Hague Mahkemesi (ICTY) tarafından suçlanmasını takiben, 20 Şubat 2003 tarihli düzenli Meclis oturumunun ertelendiğini ilan ediyor.

“MECLİS VE GSÖT ARASINDA DAHA FAZLA İŞBİRLİĞİNE İHTİYAÇ VARDIR”

Prof. Alush Gashi LDK parlamenter grubu tarafından yeni atanmış yönetici yardımcısıdır. Dostça ve kararlı bir şekilde, asıl mesajını şöyle dile getirdi: Kosova kuruluşlarının BM idare işleri ile “günlük esasta” birbirine daha yakın olmasını sağlayacak yeni mekanizmaların kurulması gerekmektedir

Hazırlayan Eric Mustafa, AGİT.

Prof. Alush Gashi, GSÖT'nin Kosova'da BM Güvenlik Konseyini temsil ettiğinin farkındadır. O ayrıca GSÖT'nin Kosova'yı dışarda temsil ettiğini ve Kosova genelinde kararlar aldığı görmektedir. “Bu nedenle, seçim yoluyla belirlenen temsilcilerin bu sürecin bir parçası olması gerektiğine inanıyorum. Uluslararası konular veya güvenlik veya ayrılmış güçlerle ilgili herhangi bir konuda onun yer aldığı toplantılara katılmamak için hiçbir neden yoktur, hem öğrenmek hem de çalışmalara tanık olmak için” diyor Sn. Gashi.

O Kosova kuruluşları ve GSÖT ofisi arasında düzenli bir işbirliğini sağlamak için mekanizmaların var olması gerektiği üzerine ısrar etti, “böyle bir mekanizmanın yokluğu sorunlar yaratıyor” diyerek. Örnek olarak, Meclis tarafından onaylanan yasanın GSÖT tarafından imzalanması için iki ay beklenmesi “kabul edilemez” bir olaydır. “Ben bunu kabul etmiyorum” diyor

Gashi. Ve ekliyor “daha iyi bir işbirliği ortamı olmalıdır, günlük işbirliği ve iletişim mekanizması olduğu gibi, sorumlulukla, Kosova Hükümeti, Meclis Başkanlığı, Kosova Başkanı ve GSÖT Ofisi arasında mevcut olmalıdır.”

“Bir Meclis üyesine dava açıldı ve bu küçük bir olay değildir,” diyor Sn. Gashi, ICTY tarafından Sn. Limaj suçlamasına atıfta bulunarak. “Birileri Meclisin bu olay yüzünden rahatsız olduğunu anlamalı-

dır. Aynı zamanda, Meclis üyeleri kendi yetki alanlarında olan yasaları onaylamaya ve Kosova kuruluşlarını güçlendirmeye adanmıştır, ki bu Kosova vatandaşlarının korunması için en iyi garantidir. Eğer biz GSÖT çalışmalarını ile daha bağlı olsaydık, davanın açılacağından haberimiz olurdu ve Sn. Limaj kendini içe döndürdü, bunu başka bir ülkede yapacak durumda olmazdı. Şöyle ki seçimle belirlenmiş Kosova memurlarının GSÖT çalışmalarını

bağlı olması gerekmektedir, sadece yerel kuruluşlara olan saygıyı göstermek için değil, fakat 1244 Önergesi ile verilen sözlerin gerçekten sağlanması için.”

UNMIK tarafından Kosova kuruluşlarına yetkilerin transfer edilmesi süreci olduğu gibi, seçimle belirlenmiş Kosovalı memurların GSÖT Ofisi ile birlikte çalışması gerektiğini görmektedir, fakat “paralel kuruluşlar” gibi değil. Sn. Gashi GSÖT'nin “bize ve bu sürece kapılarını açmalıdır” doğrultusunda güçlü inancını belirtti, KFOR'un bölgedeki bazı “kırılgan” durumlar nedeniyle bir süre daha bölgede kalması gerektiğini kabul ederek.

Önerilen bağımsızlık beyanamesi hakkındaki görüşlerinden bahsederken, Sn. Gashi 1991 yılında yapılan halk oylaması ile Kosova halkının demokratik, özgür ve bağımsız bir Kosova'ya destek verdiğini hatırlattı. Bağımsızlık konusu üzerine yapılan görüşme sırasında Kosova Meclis-

sinde yer alan önemli siyasi partiler arasında çok iyi bir işbirliği sağlandığını ve parlamenter grup liderlerinin öneriyi ortak bir şekilde Meclis başkanlığına sunduğunu dile getirdi. “Yöneticiler bunun zamanı geldiğine inandıkları zaman, bu gerçekleşecektir,” diye ekleyerek.

Diğer toplulukların siyaset oluşturmak konusunda girdileriyle ilgili, Sn. Gashi çoğunluğun her zaman tüm önerilerin görüşülmesi için açık olduğunu ileri sürdü, “çünkü biz Anayasa Çerçevesinde yer alan, tüm Kosova vatandaşlarının eşit olduğunu belirten maddeyi destekledik. Biz Sırp temsilcilerinin yakın bir zamanda karar merkezi olarak Kosova'yı görmeye başlayacaklarına inanıyoruz, Belgradı değil, böylece var olan gerginlikler yok olacaktır.”

Meclisin Kosova'daki Sırp topluluğunun durumunu riske atabilecek herhangi bir yasayı onaylamadığını dile getirdi. “Aynı zamanda, biz meclis içerisinde demokrasinin işlev gördüğünden emin olmalıyız, kararlar almak için çalışmalıyız ve sonunda oylar sayılmalıdır. Ben mecliste yer alan herkesin adına oy denilen oyunu kabul etmesi gerektiğine inanıyorum,” diye ileri sürdü Sn. Gashi. “Ayrıca biz hukukun üstünlüğü kuralı ve benimsemiş olduğumuz meclis prosedürlerine saygılı hareket etmeye devam etmeye-

Çeşitli Kosova Arnavut partileri arasındaki gerginlikler üzerine sorulan soruya, Sn. Gashi "Meclis değişik siyasi partileri bir araya getirmeye başardı. Günlük bağlamda LDK, PDK ve AAK komiteler ve meclis başkanlığında birlikte çalışmaktadırlar. Biz parlamentolar grup üyesi olarak ve Kosova'nın ihtiyaçları hakkında önemli görüşmeler sırasında bir araya geliyoruz. Çok şükür, tüm siyasi partiler anlaşmaktadırlar. Kosova Meclisindeki yapıcı işbirliğinin devam edeceğine inanıyorum. Biz birbirimizle kavga etmeyi kendimize mücadele edemeyiz, bizim birbirimizle çalışmamız gerekmektedir."

Siyasi partilerin yerel şubeleriyle ilişkileriyle bağlantılı olarak, Sn. Gashi Başkan Rugova'nın mesajının açık ve net olduğunu söyledi: "Çalışmalar demokratik, şeffaf ve işbirliğinin bir ürünü olarak gerçekleştirilmelidir, yüzleştiğimiz değil. Bu, yerel kişiler yanı sıra uluslararası kişiler için de geçerlidir."

Çıkacak yasama gündemi ile ilgili, özellikle sağlık ve sosyal refah konularındaki yasalar hakkında, Sn. Gashi savaş sonrası dönemde işsizlik oranında büyük artışın yaşandığını hatırlattı. Bununla birlikte sağlık sektörü yanı sıra kamu sağlığı hizmetleri alanında özel sektör ve rekabet ortamına olan ihtiyacı altını çizdi.

ÇEVRE KORUMASI KANUNU ÜZERİNE İTİRAZLAR

16 Ocak 2003 tarihinde Kosova Meclisi, Kosova'nın geleceği açısından çok önemli bir kanunu onayladı. Çevre Koruma Kanunu (ÇKK), metin üzerinde seksen ayrı değişikliği yapıldıktan sonra onaylandı. ÇKK, daha temiz bir çevre ve doğal kaynakların kullanılmasına daha hızlı bir ekonomik kalkınmayı isteyenler arasında bir uzlaşma olarak ortaya çıkmış bulunuyor.

Blerim Vela, Merkez ve Doğu Avrupa için Bölgesel Çevre Merkezi Eformasyon Yöneticisi, Kosova temsilcisi.

Bazı kişiler bunu 'Kosova'nın gelecekte ekonomik olarak kalkınması için "çevre engellerinin" ortadan kaldırılması olarak algılayabilir.' Ancak bu konu gerektiği şekilde ele alınmamıştır. Kosova vatandaşları ekonomik kalkınma ile paralel bir şekilde daha güvenilir ve daha sağlıklı bir çevreye sahip olmalıdır. Bu, aslında, sürdürülebilir ekonomik kalkınma anlamına gelmektedir - doğal kaynakların gelecek nesillerin geleceğini tehlikeye atmayacak şekilde kullanılması.

Kosova Meclisinde, Çevre Koruma Kanunu'nun birinci okunuşu 2002 yılı Ekim ayı içerisinde gerçekleştirilmiştir. ÇKK'nin sponsoru, Çevre ve Uzamsal Planlama Bakanlığı, söz konusu kanunun su, hava, toprak ve biyolojik çeşitlilik gibi doğal kaynaklar dahil olmak üzere, Kosova'da çevrenin korunmasına ilişkin görev ve sorumlulukları ayrıntılı bir şekilde belirlediğini açıklamıştır. Bununla birlikte, bu kanun Kosova Çevre Koruma Ajansı ve Kosova Çevre Fonu'nun oluşturulmasını şart koşmaktadır. ÇKK'nin amacı, Avrupa Birliği çevre standartlarının aşamalı olarak tanıtılmasıyla birlikte,

giderek daha sağlıklı bir ortam sağlayacak olan temel yasal çerçeveyi yapılandırmaktır. Bu ayrıca spesifik bir otorite oluşturacak ve bu standartların aşamalı olarak tanıtılması ve uygulanması için yerel otoritelere düşen görevleri açık bir şekilde sıralayacaktır. Söz konusu yasa Kosova çevre siyasetinin ana ilkelerini önlemler, koruma, kullanılmış maddelerin geri dönüşümü, çevreyi kirleten ve onu istismar edenlerin cezalandırılması ilkeleri da dahil olmak üzere özetlemektedir.

Kosova'nın böylece kendi yasama tarihi içerisinde ilk defa bir Çevre Koruma Kanunu'na sahip olmasına karşın, Kanun çok sayıda belirsizlikler de içermektedir ve çeşitli yorumlara gereğinden fazla boşluk bırakmaktadır. Örneğin, 13. maddenin (İthalatın Onaylanması ve Yasaklanması) 4. paragrafı şöyle demektedir: 'Bakanlık kanun dışı yollarla ithal, ihrac ve stok edilen veya taşımacılığı yapılan malların yanısıra, bu Kurala aykırı olarak değerlendirilen tüm malların kontrolünde tutabilir.' Ancak bu eylemlerin masrafını kimlerin ödeyeceği, el konmuş malların nereye yerleştirileceği

ve orada ne zamana kadar bulundurulabileceği konusunda ayrıntılı bilgi verilmemiştir.

Bugün Kosova'da çok sayıda çevre sorunu mevcuttur. Bunların başlıcaları: yerleşim alanlarında çöplerin bulunması; açık alanlarda yakılan çöplerle kömür ve odunun yol açtığı hava kirliliği; kontrolsüz olarak açılan kuyular ve ağır sanayi artıklarından içme suyuna ağır metallerin karışması; dağlık arazide ağaçların yok edilmesi; ve çok sayıda cephaneliğin bulunması. Evlere ve endüstrinin çalışması için temel enerjiyi sağlayan Kosova Enerji Kurumu (KEK) ve 'Trepçe' ile 'Feronikel' gibi eski fabrikaların tekrar çalışmaya başlaması, halkın sağlığı ve çevre açısından büyük tehdit oluşturmaktadır. Onların yeniden yapılandırılması ve özelleştirilmesi aynı zamanda çevre konularını da kapsamalıdır. Söz konusu Kanun'un yürürlüğe girmesi vatandaşlar için daha sağlıklı ve güvenilir bir çevre sağlamalıdır.

Eğer ki ÇKK BM Özel Temsilcisi tarafından onaylanırsa, çevre ile ilgilenen STÖ-leri, söz konusu kanunun uygulanmasında etkin ve önemli rol üstlenebilecek için daha yoğun bir

çalışma sergilemelidir. Kanunda atıfta bulunulan Aarhus Konvansiyonu ilkelerinden Enformasyona ve Adalet Erişim, Kosova toplumunun demokratikleşmesine katkıda bulunacak bir çabayı temsil etmektedir. Bu 'çevre demokrasisi' ilkeleri, Kosova vatandaşlarının çevrenin durumu, bozulması ve halkın sağlığını tehdit eden durumlar hakkında bilgilendirilme hakkına sahip olmaları ve belirli durumlarda şikayette bulunabilmeleri için yürürlüğe konmalı ve uygulanmalıdır. Bu doğrultuda, yerel çevre STÖ-leri mevcut ve potansiyel sorunların çözülmesi için işleme daha etkin biçimde katılmalıdırlar.

1990 yılında Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Komisyonu ve Macaristan tarafından kurulan Merkez ve Doğu Avrupa için Bölgesel Çevre Merkezi (BÇM) tarafsız ve kâr amacı gütmeyen bir örgüttür. Kosova'daki ofisi 2000 yılı Haziran ayında açılmıştır. Görevi ve misyonu Merkez ve Doğu Avrupa yöresinde çevre sorunlarının çözümlenmesine yardım etmek ve onun geliştirilmesini desteklemekten ibarettir.

Geri Dönüş Koalisyonu (KP) Meclis Grubu Başkanı Sn. Dragiša Krstović ile röportaj.

“MECLİS’TE DAHA ETKİN BİR FAALİYET GOSTERECEĞİZ”

Dragiša Krstović 2001 yılında Kosova Meclisine “Geri Dönüş” Koalisyonu milletvekili olarak seçilmiştir. Geçenlerde bu parlamenter grubun yöneticiliği pozisyonunu üstlenmiştir. Mesleki hayatının büyük bir bölümünü yargıç olarak geçirmiştir, şimdilik Leposaviç’te yaşamaktadır.

Hazırlayan Jonathan Browning, AGİT Demokratikleşme Memuru / Leposaviç

Sn. Krstović, Kosova Meclisi çalışmalarını hakkında düşüncelerinizi bizimle paylaşmak için zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz. Geçtiğimiz yılın Aralık ayında KP grubunun yeni lideri oldunuz. Yeni konumunuz hakkında düşüncelerinizi alabilir miyiz?

KP grubunun yöneticisi olmak kolay değil. Bu beraberinde çok fazla sorumluluk getirmektedir, ancak ben bu görevi başarılı bir şekilde yürütebilecek durumda olacağımı ve KP grubundaki tüm meclis üyelerini ve temsil etmek üzere seçtiğimiz halkı memnun edeceğimi düşünüyorum. Yakın gelecekte önemli kararlar almak durumunda olacağız, ele alınması gereken birtakım sorunlar var, çok hassas sorunlar... KP’nin bu sorunlara ilişkin olarak doğru tavır alması ve bu sorunların Meclis’te olduğu kadar KP bünyesinde de görüşülmesi önemlidir.

Bir bütün olarak KP, ve siz hazırlanmakta olan yasalar ile neleri başarmayı

umuyorsunuz?. Meselâ iktisat, tarım ve sosyal konular ile bağlantılı olan yasalar?

Ben yakın bir gelecekte Kosova Meclisinin, öncelikli olarak tüm toplulukların bakış açısını dikkate alan, yasalar oluşturmasını bekliyorum. Ayrıca Meclisin yetkisi olmayan konular hakkında görüşmelerde bulunmamasını talep ediyorum. Örneğin, Kosova’nın egemenliği ve bağımsızlığı gibi konular üzerine yürütülen tartışmalar, ki bu gibi durumlarda biz kendimizi kısırlanmış hissedeceğiz ve tepki göstereceğiz. Yasama etkinlikleri söz konusu olunca, Meclisin yasa ile belirlenmesi gereken tüm alanlar için yasal çerçeveyi oluşturacak belgeleri kabul etmesini bekliyorum. Bu vergiler, sosyal konular ve Kosova’daki her bir vatandaşı doğrudan etkileyen diğer konular üzerine yasaları içerecektir. Meclis üyelerinin, tüm Kosova vatandaşlarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek yasaları oluşturabilmek için fırsatının olacağını ve bunların mümkün olan en

iyi bir şekilde uygulanacağını düşünüyorum.

Fikirler ve önerilerinizin Meclis tarafından kabul edilmesi için ne gibi çalışmalarda bulunacaksınız? Amaçlarınıza nasıl ulaşmayı düşünüyorsunuz?

Şimdiye kadar yaptığımızdan farklı bir yaklaşımda bulunacağız. Ewela, Meclis komiteleri çalışmalarına daha etkin bir şekilde katılacağız. İyi ve önemsenmeye değer olduğunu düşündüğümüz bazı anlaşmaları sağlamaya

çalışacağız. KP çerçevesi içerisinde hukuk uzmanlarından oluşan, yasama hizmetleri bölümünü oluşturmaya çalışıyoruz, ki onlar yasalar üzerine yaptığımız tartışmalar, değişiklik önerileri ve çalışmalarımız sırasında bize tavsiyelerde bulunacaklardır. Tüm bunlar yasa tasarılarının değiştirilmesi ve geliştirilmesi amacı doğrultusunda gelişecektir. İkincisi, KP içerisinde yasa değişikliği önerilerinde bulunmaya ve onları formüle etmeye çalışacağız. Çoğunluğun desteğini alacağımızdan emin olamayacağımızdan, bu önerileri, önceden hazırlanmış somut görüşlerle savunmaya çalışacağız, böylece de önerilerimizin doğru ve en iyi şekilde olmasını sağlayacağız. Ne kadar başarılı olacağımızı sonra göreceğiz, ancak bu doğrultuda elimizden geleni yapacağız. Yasa tasarıları üzerine çalışan çalışma gruplarında Sırp temsilcilerinin bulunmaması iyi bir şey değil. Eğer ki daha başlangıçta dahil edilmiş olsaydık, yasa oluşturma sürecinde Sırların bazı etkileri olabilirdi. Bununla birlikte toplulumumuzun çıkarlarının tehlikede olduğunu gördüğümüz durumlarda, Anayasa Çerçevesi ile öngörülen araçlar ve mekanizmaları kullanacağımızı söylemek zorundayım. Bu mekanizmalardan biri yas-

alara itiraz edebile gucudur, eğer gerekli görülürse. Öncelikle bu Meclis Başkanlığına sevk edilebilir. Eğer başkanlık bir çözüm bulamazsa, sorumlu bir heyet oluşturulur, ki bu GSÖT tarafından kurulmalıdır. Bu mekanizmayı kullanarak, Meclis tarafından onaylanan yasalardan topluluğumuz çıkarlarına karşı olan şeyleri cikartabiliriz.

Kosova Meclisinde yer alan diğer siyasi oluşumlar ve partiler ile ilişkilerinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Diğer siyasi oluşumlar ile ilişkilerimiz, Meclis'ten ayrıldığımız zamana kıyasla daha iyi sayılmaz, belki şimdi daha kötüdür. Bu, Meclis'te görüşülmesi öngörülmemis bazı konuların önerilmesinden kaynaklanmaktadır, veya bazı kişiler onlar hakkında gündem maddesi olarak konuşmaktadır. Bu Meclis ictuzugu, Anayasal Çerçeve ve diğer yasal belgelere uygun değildir. KP bu konular yüzünden çok endişelenmektedir ve biz ciddi ve rasyonel bir şekilde KP'nin Meclis içerisinde oynadığı rol üzerinde düşünmeliyiz. Meclis'e geri dönüşümüzden sonra yapılan ilk Meclis oturumunda, 13 Şubat 2003 tarihinde, KP hoş olmayan bir duruma karşılaştı, oturumu terketmek veya katilimi sürdürmek doğrultusunda karar vermek hayli güçtü.

20 Şubat tarihinde yapılması gereken oturum gerçekleşmedi, çünkü Kosova Arnavut milletvekilleri Lahey Mahkemesi tarafından cıkarılan iddianame nedeniyle endişeliydi. Bu nedenle Meclise girip de yeter çoğunluğu sağlayıp sağlamama konusunda zor bir karar ile karşı karşıya kaldık. Ben gelecekte de birçok zorlukla karşılaşacağımızı düşünüyorum, her Meclis oturumu sırasında, ki bu KP'nin o yapı içerisinde gerçekten varolması gereğini ortaya koymaktadır.

Meclise geri dönüşünüz gerçekleştigiğine göre, ileriye yönelik çalışmalarınız hakkında Meclisteki meslektaşlarınıza ne söylemek isterdiniz?

Meslektaşlarına şöyle bir mesaj verebilirim: Meclis'te görüşülmesi öngörülmemis ve Anayasal Çerçeve'ye göre gündem maddesi olarak görüşülemeyecek konuları bir kenara bırakalım. Bizi daha iyi bir geleceğe doğru götürecektir yasal onaylamak ve yasal çerçeveleri oluşturmak gibi daha yararlı şeyleri yapmaya başlayalım. Biz yerinden edilen kişilerin geri dönmesi, Kosova'nın tüm vatandaşları için daha güvenilir bir ortamın oluşturulması gibi, Kosova'da yaşayan tüm insanlar için önemli sayılan diğer bütün konular hakkında bir şeyler yapmalıyız.

FRIEDRICH EBERT KURULUŞU VE 2003 YILINDA MECLİS

Besa Luzha, FEK Kosova program koordinatörü

İc tuzuk ve prosedürler acısından Meclis çalışmalarının güçlendirildiği gerçeğini de göz önünde tutarak, Friedrich Ebert Vakfı (FEV) şimdi daha fazla içeriğe yönelik danışmalar üzerine odaklanıp benzer bir yolda ilerlemeyi tasarlıyor. Bu cabaların odak noktası, geçen yıl da birlikte çalıştığımız komiteler olacaktır. Bunlar; Çalışma ve Sosyal Refah Komitesi, Kamu Hizmetleri Komitesi ve Çevre ve Uzamsal Planlama Komiteleridir; ancak biz ayrıca diğer komiteleri de bu üç temel komite ile ilgili ortak konulara ve mevzulara dahil edeceğiz.

Komite ihtiyaçları için araştırma ve veri toplama yöntemleri üzerine Şubat ayı sonları için planlanmış olan eğitim, komite üyelerine gözden geçirilmesi, tartışılması ve değiştirilmesi gereken yasalar konusunda daha fazla bilgi sahibi olmaları ve geri bilgi akışına erişimleri için yardımcı olacaktır.

Priştine Üniversitesi'nde öğrenim gören başarılı öğrencilerin parlamentelere yardımcı olacağı staj programları - bireysel olarak, komiteler ve bölümler içerisinde - ayrıca gelecekte yapılması önerilen çalışmalardandır.

Meclis etkinlikleri için sağlanacak desteğin bir diğer şekli, görüşmeler, eğitimler ve seminerler aracılığıyla Meclis ile STÖ-leri, yerel topluluklar ve gençlik örgütleri gibi sivil toplumun diğer unsurları arasında işbirliğinin güçlendirilmesi ve geliştirilmesi olacaktır. Bu çeşitli toplumsal gruplar tarafından yapılan katkıları da icerecek daha iyi ve daha kapsamlı bir yasama süreci için çok önemli bir gelişmedir.

Deneyimlerin paylaşımı ve bölgesel işbirliği de, MDG'nin diğer ortakları ile surdureceğimiz işbirliği ve koordinasyonun odak noktalarını oluşturmaya devam edecektir. Kosova Meclisi ve bölgedeki oteki parlamentolar arasında gerçekleşen bu verimli yöresel işbirliği de hem ortak konulara, hem de komitelerarası ve bireysel düzeyde milletvekilleri çalışmalarına destek sağlama amacına yönelik olmaya devam edecektir. Başlangıç noktası olarak, 2003 yılı Mart ayı için Arnavutluk'a bir ziyaret öngörülmekte, bunu Hırvatistan Parlamentosu'na yapılacak bir ziyaretin izlemesi tasarlanmaktadır.

Çalışmaların profesyonel düzeyde gerçekleştirilmesi için Meclis personelinin çok önemli bir faktör olduğunu kabul ettiğimizden, Mart ve Nisan ayları içerisinde düzenleyeceğimiz çeşitli seminerler aracılığıyla onlara destek sunmaya devam edeceğiz. Bu seminerler hem Meclis personelinin, hem de Meclis üyelerinin ihtiyaçları ve karşılıkları sorunlar değerlendirilerek hazırlanacaktır.

Komite çalışmalarının daha iyi anlaşılması ve komiteler ile diğer parlamenter organlar arasında daha verimli işbirliği sağlanması için, parlamento rehberi broşürünü desteklemeyi düşünüyoruz. Bu broşür her türlü işbirliğinin gerçekleşmesi ve önemli konuların saptanması sürecinin çeşitli bağışçı kurumlar tarafından destek bulması açısından önemli bir araç olacaktır.

Tüm bu destek, bizzat milletvekilleri ve MDG grubu ile bu işin içinde olan diğer kuruluşları tarafından ortaklaşa olarak hazırlanacaktır.

